

REIDER-PESTI BEÁTA

A vállalati gazdasági koncentráció és a policentrikus városhálózat fejlődése a visegrádi országokban

Corporate Economic Concentration and the Development of Polycentric Urban Networks in the Visegrad Countries

SZERZŐ:

REIDER-PESTI BEÁTA, PhD hallgató, Széchenyi István Egyetem, Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola, reider-pesti.beata@ga.sze.hu, ORCID: 0009-0006-4808-2254

JEL kód: R11, R12, R58

Kulcsszavak: policentrikus fejlődés • városhálózat • fővárosi dominancia
• vállalati koncentráció • Visegrádi országok

Absztrakt: A tanulmány a Visegrádi országok városhálózatának policentrikus jellegét vizsgálja a vállalati gazdasági teljesítmény térbeli eloszlása alapján. Az elemzés a Csehországra, Magyarországra, Lengyelországra és Szlovákiára kiterjedő EMIS vállalati adatbázisra épül, és a 10 millió eurót meghaladó árbevételű közép- és nagyvállalatok körét veszi figyelembe. A kutatás három mutatóra összpontosít: az árbevételre, a hitelállományra és az összes eszközállományra. A 2023. évi helyzetkép mellett a tanulmány a 2019. és 2023. évi adatok összevetésével elemzi a fővárosi koncentráció és a regionális központok gazdasági súlyának változását. Az eredmények szerint a V4 országok mindegyikében jelentős fővárosi dominancia érvényesül, ennek mértéke és szerkezete azonban országonként eltérő. Magyarországon továbbra is erősen monocentrikus szerkezet figyelhető meg, míg Lengyelország településhálózati szempontból kiegyensúlyozottabb képet mutat, ugyanakkor a vizsgált időszakban a vállalati koncentráció Varsó javára erősödött. Csehország és Szlovákia e két pólus között helyezkedik el. A tanulmány amellet érvel, hogy a

városhálózat morfológiai policentrikussága és a vállalati gazdasági koncentráció nem szükségképpen esik egybe. Az eredmények hozzájárulnak a közép-európai városhálózatok gazdasági szerkezetének jobb megértéséhez, és empirikus alapot nyújtanak a policentrikusságról folytatott területpolitikai vitákhoz.

AUTHOR:

BEÁTA REIDER-PESTI, PhD Student, Doctoral School of Regional Sciences and Business Administration, Széchenyi István University, reider-pesti.beata@ga.sze.hu, ORCID: 0009-0006-4808-2254

JEL code: R11, R12, R58

Keywords: *polycentric development • urban networks • capital city dominance • corporate concentration • Visegrad countries*

Abstract: *This paper examines the polycentric character of urban networks in the Visegrad countries based on the spatial distribution of corporate economic performance. The analysis relies on the EMIS company database covering Czechia, Hungary, Poland, and Slovakia, and focuses on medium-sized and large firms with annual revenues exceeding EUR 10 million. Three indicators are analysed: revenues, outstanding debt, and total assets. In addition to the 2023 cross-sectional picture, the study compares data from 2019 and 2023 in order to assess changes in capital city concentration and the economic weight of regional centres. The results show that all four countries display substantial capital city dominance, although its extent and structure differ across countries. Hungary remains strongly monocentric, while Poland presents a more balanced settlement structure in morphological terms; at the same time, corporate concentration increased further in favour of Warsaw during the study period. Czechia and Slovakia occupy an intermediate position between these two poles. The paper argues that morphological polycentricity and corporate economic concentration do not necessarily coincide. The findings contribute to a better understanding of the economic structure of Central European urban networks and provide empirical input to policy debates on polycentric development.*

1. BEVEZETÉS

A közép-európai városhálózat fejlődését az elmúlt három évtizedben a poszt szocialista átalakulás, az EU-csatlakozás és a globális gazdasági integráció erősödése egyaránt alakította. Ezek a folyamatok egyaránt hozzájárultak a fővárosok növekvő gazdasági dominanciájához, és a városhálózaton belüli különbségek fennmaradásához. A területi politika európai irányelvei – az Európai Térségfejlesztési Perspektívától (ESDP, 1999) kezdve a Territorial Agenda 2030 (European Union, 2020) célkitűzéséig – következetesen hangsúlyozzák a po-

licentrikus, kiegyensúlyozott térszerkezet előnyeit. Ezzel szemben a közép- és kelet-európai urbanizáció gyakorlata továbbra is erősen fővárosközpontú mintázatokat mutat. A régió térszerkezeti folyamatait vizsgáló munkák szerint a fővárosok gazdasági és demográfiai súlya számottevően meghaladja a többi nagyvárosét (Faludi, 2006), miközben a vállalati koncentráció országonként eltérő mintázatokat követ (Berkes et al., 2025).

A városhálózati egyenlőtlenségek különösen markánsak a vállalati szektor térbeli eloszlásában. A hitelállomány, az árbevétel és az összes eszköz – mint a vállalati méret és gazdasági súly alapvető indikátorai – jellemzően a fővárosi és néhány kiemelt nagyvárosi térségben koncentrálnak. A nemzetközi kutatások (Bourdeau-Lepage, 2007; Karkowska – Pawłowska, 2017) kimutatják, hogy a pénzügyi szolgáltatások, a vállalati központok és a magas hozzáadott értékű ágazatok főként a nagyvárosi régiókban jelennek meg, erősítve ezzel a vállalati finanszírozás területi koncentrációját.

A POLYCE ESPON-projekt eredményei rámutatnak, hogy a közép-európai fővárosok a régió legfontosabb gazdasági csomópontjai, ahol mind a vállalati szolgáltatások, mind az innovációs potenciál kiemelkedő koncentrációt mutatnak. A projekt különbséget tett morfológiai és relációs policentrikusság között, és kimutatta, hogy a kelet- és közép-európai térségben a policentrikus struktúrák csak részben valósultak meg: a fővárosok hálózati kapcsolatai erősek, de a többi város szerepe korlátozott maradt (ESPON Programme, 2012). Hasonló következtetésekre jut Somlyódy Péter (2023) is, aki a területi kohézió és a policentrikus városhálózat magyarországi kihívásaira fókuszálva hangsúlyozza, hogy a térségi együttműködések és a nagyvárosok közötti funkcionális kapcsolatok továbbra is gyengék, és a gazdasági teljesítmény erősen Budapest-központú.

A V4 országok különösen érdekes vizsgálati terepet jelentenek, mivel városrendszerük hasonló történeti és geopolitikai keretek között formálódott, mégis eltérő policentrikussági mintázatokat mutat. Lengyelország településhálózata kiegyensúlyozottabb és többközpontúbb, ami részben a történetileg összetettebb térszerkezeti fejlődéssel is összefügg, ennek megfelelően Krakkó, Poznań, Wrocław és Gdańsk is jelentős regionális szerepkörrel rendelkezik. Ezzel szemben Magyarország városszerkezete erősen centralizált, míg Csehország és Szlovákia átmeneti jellegűek, ahol Prága és Pozsony dominanciája meghatározó, ugyanakkor több regionális központ is érzékelhető gazdasági funkcióval bír (Rechnitzer, 2019; Sýkora et al., 2009).

A jelen tanulmány célja, hogy a policentrikus városhálózat fejlődésének elméleti keretén belül vizsgálja meg a vállalati tevékenység és finanszírozás területi koncentrációját a V4 országokban. A központi kutatási kérdés az, hogy a V4 országok városhálózataiban a vállalati gazdasági teljesítmény és pénzügyi erőforrások térbeli eloszlása milyen mértékben tükrözi a policentrikus fejlődés elméleti elvárásait, illetve hogyan változott ez a mintázat 2019 és 2023 között. Ennek keretében az elemzés arra irányul, hogy a fővárosi dominancia mellett megjelennek-e olyan regionális központok, amelyek érzékelhető gazdasági pólusként járulnak hozzá a városhálózat policentrikusabb szerkezetéhez.

A kutatás empirikus alapját a négy országra kiterjedő EMIS vállalati adatbázis képezi, amely több mint 15 000 vállalati megfigyelést tartalmaz. Ez lehetővé teszi a fővárosok gazdasági dominanciájának, valamint az országonkénti vezető városok szerepének időbeli és országok közti összehasonlítását.

A vizsgálat három fő vállalati indikátorra épül:

- árbevétel mint a vállalati teljesítmény mérőszáma,
- összes eszközállomány mint a vállalatméret gazdasági súlyának indikátora,
- összes hitelállomány mint a vállalati finanszírozási hozzáférés mutatója.

E mutatók városi szintű összevetése lehetővé teszi a fővárosok és a többi jelentős nagyváros közötti különbségek feltárását. A policentrikus elméleti keretben különösen fontos annak vizsgálata, hogy a vállalati tevékenység koncentrációja milyen mértékben járul hozzá a területi egyenlőtlenségek fennmaradásához, és mennyiben tükrözi a policentrikus fejlődés elveit.

A tanulmány eredményei hozzájárulnak a V4 országok városhálózatának és gazdasági szerkezetének összehasonlításához, valamint ahhoz a szakpolitikai diskurzushoz, amely a közép-európai térségben a többközpontúság erősítésének lehetőségeit vizsgálja. A vállalati adatokon alapuló policentrikus elemzés így nemcsak elméleti, hanem gyakorlati szempontból is releváns a területi politika, a regionális fejlesztés és a gazdaságföldrajzi kutatások számára.

2. SZAKIRODALMI ÖSSZEFOGLALÓ

2.1. Az európai területi politika és a policentrikus fejlődés elméleti alapjai

Az Európai Unió területi politikájában a policentrikus térszerkezet megteremtése az Európai Térségfejlesztési Perspektíva (ESDP, 1999) óta a kiegyensúlyozott, versenyképes és fenntartható térszerkezet egyik alapvető pillére. A dokumentum a gazdasági tevékenységek túlzott földrajzi koncentrációjának mérséklését, valamint új növekedési tengelyek kialakítását a policentrikus városhálózat kialakításának egyik fő feladatáknak határozza meg. A területfejlesztési célok között egyaránt megjelenik a gazdasági és társadalmi kohézió erősítése, a hozzáférhetőség javítása, valamint a fenntartható erőforrás-gazdálkodás szempontjainak integrálása. A policentrikusság így nem pusztán településhálózati leíró kategória, hanem normatív területpolitikai cél is, amely az európai tér kiegyensúlyozottabb szerveződését kívánja előmozdítani (Faludi, 2006; Rác, 2023).

A Territorial Agenda 2020 továbbfejlesztette ezt az elméleti keretet, és a policentrikus fejlesztést a területi kohézió kulcselemeként határozta meg. A dokumentum hangsúlyozza a területileg differenciált, place-based megközelítés szükségességét, valamint a funkcionális térségek integrált kezelésének jelentőségét, amely lehetővé teszi a térségek sajátos erőforrásaira és adottságaira épülő fejlesztési stratégiák kialakítását (European Union, 2011). A Territorial Agenda 2030 már egy új generációs dokumentum, amely a korábbi stratégiai keretet cselekvésorientált irányba tolja el. Két átfogó stratégiai célt – egy igazságos (Just Europe) és egy zöld Európa (Green Europe) megteremtését – fogalmaz meg, és ezekhez kapcsolódóan hat kiemelt prioritást jelöl ki. A policentrikus térszerkezet továbbra is központi elem marad, de a hangsúly kiegészült a területi ellenállóképesség, a digitális és zöld átmenet, valamint a többszintű kormányzás erősítésével. A dokumentum különösen fontos kiindulópont Kelet- és Közép-Európa esetében, ahol a fővárosok dominanciája továbbra is erőteljes, így a po-

licentrikus fejlődés a területi egyenlőtlenségek mérséklésének egyik lehetséges eszközeként jelenik meg (European Union, 2020; Szabó, 2024).

Az ESPON-kutatások megerősítik, hogy a policentrikus térszerkezet fejlesztése az EU egyik hosszú távú stratégiai prioritása. A Polyce projekt (ESPON Programme, 2012) szerint a közép-európai városhálózatok együttműködésével olyan funkcionális urbánus térségek alakíthatók ki, amelyek képesek ellensúlyozni a fővárosok túlzott gazdasági és népességi dominanciáját, és új növekedési tengelyeket hozhatnak létre. Az ESPON Policy Brief (ESPON EGTC, 2016) kiemeli, hogy a policentrikusság nem a településhálózat átrajzolását jelenti, hanem a városok közötti kapcsolatok, áramlások és komplementer funkciók erősítését, ami nagyobb fejlettségi, versenyképességi és erőforrás-hatékonysági előnyöket biztosít. A 2018-as tanulmány (ESPON EGTC, 2018) ugyancsak hangsúlyozza a funkcionális térségekben megvalósuló együttműködés, az integrált tervezés és az intézményi kapacitás-fejlesztés szerepét, amelyek révén a policentrikus struktúrák hozzájárulhatnak a területi különbségek csökkentéséhez, a periférikus térségek megerősítéséhez és a fenntartható, ellenállóbb európai fejlődési pálya kialakításához. Mindez arra is felhívja a figyelmet, hogy a policentrikus fejlődés nem kizárólag morfológiai kérdés, hanem a funkcionális kapcsolatok és az intézményi együttműködés minőségétől is függ.

2.2. A policentrikus térszerkezet tudományos megközelítései

A policentrikus térszerkezet tudományos értelmezései a városhálózatok sokközpontúságát, a térszerkezeti egyensúlyt, valamint a városok közötti funkcionális kapcsolatok ki-egyensúlyozottságát állítják a középpontba. A szakirodalom széles körben hangsúlyozza, hogy a policentrikus struktúrák kialakulása összefügg a kiegyensúlyozott gazdasági növekedéssel, a területi versenyképesség erősödésével és a túlzott fővárosi dominancia mérséklésével (Szabó-Pintér, 2014, 2015). A funkcionális megközelítések szerint a policentrikus városhálózatok nem pusztán több központ egyidejű jelenlétét jelentik, hanem olyan, egymást kiegészítő és kapcsolatban álló városok rendszerét, amelyek együtt képesek térségi szinten is kiegyensúlyozó szerep betöltésére. Az ilyen típusú hálózatok előnye, hogy csökkentik a külső gazdasági sokkokkal szembeni sérülékenységet, miközben növelik a térségek alkalmazkodóképességét és hosszú távú stabilitását (Finka-Klúvánková, 2015; Rácz, 2023). A policentrikus fejlesztéspolitikák hozzájárulhatnak egy kevésbé centralizált, kiegyensúlyozottabb európai térszerkezet kialakulásához, különösen akkor, ha képesek integrálni a periférikus térségeket és erősíteni azok kapcsolódását a gazdasági központokhoz (Hein, 2006). E megközelítés a kelet- és közép-európai régiók esetében különösen releváns, ahol a fővárosi dominancia és a regionális központok súlya közötti különbségek továbbra is jelentősek (Szabó, 2024).

A közép-európai térség sajátosságaira reflektáló szakirodalom ugyanakkor arra is rámutat, hogy a policentrikus fejlesztés nem mentes a kockázatoktól. Egyes elemzések szerint a policentrikus hálózat túlzott hangsúlyozása – amennyiben kizárólag a csomópontokra koncentrál – akár a területi egyenlőtlenségek növekedéséhez is vezethet (Sýkora et al., 2009). A szerzők hangsúlyozzák, hogy a policentrikus fejlesztésnek több léptéken kell megjelennie: az európai uniós, makroregionális, nemzeti és helyi szintek összehangolt alkalma-

zása nélkül a policentrikus elvek nem képesek betölteni kiegyenlítő szerepüket. A magyar szakirodalomban a policentrikus fejlődés kérdését a városrégiók szerepének erősítésével összefüggésben vizsgálják. A városrégiókra épülő policentrikus területfejlesztés integrálja a városokat és környezetüket, és hozzájárul a térségi kapcsolatok megerősítéséhez (Farágó, 2006). Ugyanakkor a közép-európai empirikus vizsgálatok azt is jelzik, hogy a morfológiai sokközpontúság és a tényleges funkcionális integráció nem feltétlenül esik egybe, vagyis a policentrikusság mértéke erősen függ attól, hogy a városok között mennyire intenzívek a gazdasági, közlekedési és intézményi kapcsolatok (Bocheński, 2023; Kebza, 2024).

Összességében a tudományos megközelítések egy irányba mutatnak: a policentrikus térszerkezet csak akkor képes hozzájárulni a területi egyenlőtlenségek mérsékléséhez és a versenyképesebb városhálózat kialakulásához, ha intézményileg támogatott, gazdaságilag megalapozott és funkcionálisan integrált térségi hálózatokra épül. Ebből az is következik, hogy a policentrikusság értékelése nem korlátozható a településhálózat morfológiai leírására, hanem figyelembe kell vennie a gazdasági erőforrások és a vállalati tevékenységek térbeli koncentrációját is.

2.3. A policentrikus fejlődés sajátosságai kelet-közép-európában és a V4 országokban

A kelet és közép-európai térség városhálózati fejlődését az elmúlt három évtizedben erős fővárosi dominancia jellemezte. A poszt szocialista átalakulás, a piacgazdaságra való átmenet és a globális gazdasági integráció együttesen olyan térszerkezeti pályát eredményeztek, amelyben a gazdasági növekedés és a funkcionális városi szerepkörök döntő mértékben a fővárosokban koncentráltak. Ebben a kontextusban a policentrikus fejlődés elve ugyan megjelent a szakpolitikai és tudományos diskurzusban, tényleges érvényesülése azonban a térség egészében korlátozott maradt. Ugyanakkor a kelet- és közép-európai térség belső szerkezete nem egységes: az egyes országok és régiók eltérő történeti pályái és településhálózati örökségei különböző policentrikussági mintázatokat eredményeztek (Szabó, 2024).

A policentrikus térszerkezet empirikus vizsgálatához a V4 országok különösen releváns elemzési keretet nyújtanak, mivel minden ország esetében egyszerre van jelen a gyors gazdasági növekedés és az erős térbeli centralizáció, de ennek mértéke országonként eltérő. E különbségek részben történeti eredetűek: Lengyelország mai térszerkezete a történetileg differenciált regionális fejlődés következtében több erős központ fennmaradását tette lehetővé, ami a policentrikusabb településhálózati mintázatban ma is tükröződik (Runge, 2023; Bocheński, 2023). A policentrikusság két alapvető dimenziója különíthető el: a morfológiai policentrikusság, amely a városok méreteloszlására és térbeli elhelyezkedésére vonatkozik, valamint a relációs policentrikusság, amely a vállalati hálózatok, a tudományos együttműködések és a gazdasági interakciók rendszerét vizsgálja (Kramar et al., 2013). A kutatási eredmények szerint a közép-európai városhálózatok e dimenziók mentén elmaradnak a nyugat-európai mintáktól, ugyanakkor a fővárosok – Budapest, Prága, Bécs és Varsó – a vállalati és intézményi kapcsolatok tekintetében egy erősebben integrált hálózati magot alkotnak (ESPON Programme, 2012; Kramar et al., 2013). A relációs policentrikusság sok esetben meghatározóbb szerepet játszik a regionális dinamika alakításában, mint a váro-

sok fizikai mérete vagy hierarchikus pozíciója. Szlovákia esetében Pozsony súlya nemcsak a nemzeti városhálózaton belüli pozíciójából fakad, hanem abból a sajátos köztes helyzetből is, amelyet Bécs és Budapest között, egy határ menti metropolisztér részeként foglal el (Sohn – Giffinger, 2015; Štefkovičová – Koch, 2022).

A várostérségi teljesítmények szélsőséges differenciálódását Kelet-Közép-Európában több empirikus elemzés is alátámasztja. A nagyvárosi funkciók döntő része a fővárosok köré szerveződik, különösen Magyarországon és Szlovákiában, miközben a másodlagos városok gazdasági teljesítménye gyakran csupán töredéke a nemzeti központokénak (Egri, 2014). A városi teljesítmény mérésében kiemelt szerepet kapnak a gazdasági teljesítmény, a gazdasági szerkezet, az elérhetőség, a demográfiai folyamatok, az innovációs kapacitás és a területhasználát mutatói.

A V4 országok közös területfejlesztési dokumentumai – különösen a Common Spatial Development Strategy (2014; 2010) – egyértelműen rámutatnak arra, hogy a térség térszerkezeti sajátosságai nagyrészt a szocialista örökségből fakadnak. A túlzott fővárosi dominancia, a gyenge centrumhálózat és a hiányos városi funkcionális kapcsolatok mind olyan tényezők, amelyek gátolják a policentrikus fejlődést. A dokumentumok egységes keretben határozzák meg a fejlesztési pólusok és tengelyek kategóriáit, külön kezelve a fővárosokat, és hangsúlyozzák, hogy a policentrikus térszerkezet erősítése a régió hosszú távú versenyképességének kulcsa.

A vállalati és pénzügyi dimenziók szintén alátámasztják a fővárosi koncentráció meghatározó szerepét a V4 országokban. Több kelet- és közép-európai gazdaságban a banki tevékenységek, a pénzügyi közvetítés és a hitelkihelyezés jelentős része továbbra is a fővárosi régiókban összpontosul, ami tovább erősíti a nagyvárosi központok gazdasági súlyát és növeli a rendszerkockázatot (Karkowska – Pawłowska, 2017). A fejlett üzleti szolgáltatások és pénzügyi tevékenységek térbeli koncentrációja az elmúlt években tovább mélyült, és a kelet- és közép-európai fővárosok – különösen Budapest, Prága és Varsó – aránytalanul nagy részesedést képviselnek az előrehaladott producer services ágazatokból, ami hosszú távon meghatározza a régiók gazdasági pályáját és a területi egyenlőtlenségek fennmaradását (Bourdeau-Lepage, 2007). Ezt a vállalati földrajzi megközelítést erősíti Berkes et al. (2025) tanulmánya is, amely a kelet- és közép-európai, illetve nyugat-balkáni térség cégeinek földrajzi mintázatait vizsgálva arra mutat rá, hogy a vállalati aktivitás térbeli szerkezete szorosan összefügg a nagyvárosi és agglomerációs terek kiemelt szerepével.

A regionális kontextuson belül Magyarország esete különösen markáns példát szolgáltat a policentrikus fejlődés korlátaira. A rendszerváltás óta nem sikerült stabil, következetes policentrikus térszerkezetet kialakítani, Budapest gazdasági és intézményi dominanciája továbbra is meghatározó, és a V4 térségben is kiemelkedő mértékű (Rechnitzer, 2019). A nagyvárosok fejlesztési koncepciói az elmúlt évtizedekben többször módosultak, azonban a policentrikus stratégia intézményi és politikai megalapozottsága hiányos maradt, így a 100 ezer fő körüli nagyvárosok nem váltak a főváros tényleges ellensúlypontjaivá. A rendszerváltást követően a térbeli különbségek összességében növekedtek, és a főváros-vidék kettőssége vált a magyar térszerkezet egyik alapvető szervezőelvévé. A regionális fejlődési esélyeket jelentős mértékben befolyásolja a földrajzi elhelyezkedés, amely erős kelet-nyugati és centrum-periféria differenciálódást eredményezett. A szocialista örökség – különösen az ipartelepítési gyakorlat és a nagyvárosok túlsúlya – a későbbi térbeli mintázatok alakulására

is jelentős hatást gyakorolt (Nemes Nagy, 2003). A policentrikus fejlesztési szemlélet adaptálása egy kifejezetten monocentrikus államban, mint Magyarország, különösen összetett kihívást jelent. Bizonyos mértékű decentralizáció és a városi térségek intézményi legitimálása nélkül a policentrikus térszerkezet nem valósítható meg. A várostérségi szemlélet és a hálózatalapú fejlesztések figyelmen kívül hagyása meghatározó tényezője a magyar nagyvárosi állomány stagnálásának (Somlyódyné Pfeil, 2023, 2024).

A magyar Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (1/2014. (I.3.) OGY határozat) szintén policentrikus fejlesztési irányt jelöl ki, kiemelve a megyei jogú városok és a nagyvárosi térségek szerepét, amelyek hozzájárulhatnak Budapest túlsúlyának mérsékléséhez. A dokumentum megközelítése összhangban áll az európai területi politika azon törekvéseivel, amelyek a kiegyensúlyozott térszerkezetet a gazdasági versenyképesség és a társadalmi kohézió alapfeltételének tekintik.

2.4. Gazdasági koncentráció és policentrikusság – vállalati és pénzügyi megközelítések

A gazdasági koncentráció és a policentrikus térszerkezet kapcsolata a városhálózatok és regionális gazdaságok elemzésének egyik központi kérdése. A szakirodalom rámutat arra, hogy a városok gazdasági szerepe és hierarchikus pozíciója nagymértékben függ attól, milyen mértékben kapcsolódnak a globális és regionális gazdasági hálózatokhoz, különösen az üzleti és termelő szolgáltatások terén. A városok ezen kapcsolódási mintázatai alapján rangsorolhatók, ami egyben a gazdasági centralizáltság szintjét is tükrözi. Számos város esetében jellemző az úgynevezett hibrid pozíció: regionális szinten erős gazdasági központként működnek, miközben globális beágyazottságuk korlátozott marad (Derudder et al., 2003). A policentrikusság és a gazdasági teljesítmény közötti kapcsolat nem tekinthető lineárisnak. Nemzetközi összehasonlítások alapján megállapítható, hogy országos léptékben a policentrikusabb városhálózatok jellemzően kiegyensúlyozottabb területi fejlődést eredményeznek, míg regionális szinten a monocentrikus térségek gyakran kedvezőbb gazdasági teljesítményt mutatnak az erősebb agglomerációs előnyök miatt. Ezzel szemben a túlzottan széttagolt térszerkezet az agglomerációs hatások gyengüléséhez vezethet (Brezzi – Veneri, 2015).

Az OECD regionális elemzései szintén megerősítik, hogy a gazdasági koncentráció térbeli mintázatai az elmúlt két évtizedben átalakultak. Nemzetközi összehasonlításban az országos GDP-k közeledése figyelhető meg, miközben a régiókon belüli különbségek növekedtek. A nagyvárosi térségek átlagosan mintegy 30-35%-kal magasabb egy főre jutó GDP-t érnek el, mint más térség típusok, ami a gazdasági tevékenységek városias koncentrációjára utal. A regionális egyenlőtlenségek növekedésének egyik meghatározó tényezője a nagyvárosok túlzott gazdasági súlya, amely monocentrikus fejlődési pályát eredményez, miközben a periférikus térségek lemaradása önmagát erősítő spirálba kerül (OECD, 2023). Ugyanakkor egyes országok – például Hollandia, Németország és Finnország – esetében sikerült a policentrikus térszerkezetet olyan módon erősíteni, hogy az mérsékelje a regionális egyenlőtlenségeket. A gazdasági koncentráció nemcsak területi egyenlőtlenségeket eredményezhet, hanem makrogazdasági sérülékenységet is hordoz. Empirikus kutatások szerint

a strukturális és térbeli koncentráció együtt járhat a makrogazdasági koncentráció erősödésével, ami válságok idején fokozza a gazdaságok sebezhetőségét. Az egyoldalú gazdasági szerkezet hosszú távon növeli a kockázatokat, és negatív összefüggést mutathat az állami hitelminősítéssel, illetve a pénzügyi stabilitással (Hildreth – Miller, 2002; Moldogaziev – Guzman, 2015). A kelet- és közép-európai térség vállalati földrajzát vizsgáló újabb elemzések szintén azt jelzik, hogy a cégek térbeli szerkezete erősen a nagyvárosi és agglomerációs terekhez kötődik, ami a vállalati aktivitás és a gazdasági koncentráció kapcsolatát a várososhálózati elemzésekben is különösen fontossá teszi (Berkés et al., 2025).

A vállalati forrásszerkezet és a hitelezés térbeli eloszlása különösen fontos dimenziója a gazdasági koncentráció vizsgálatának. A hitelezés nem csupán a vállalatok működésének és növekedésének alapfeltétele, hanem jelentős makrogazdasági hatással is bír, különösen a gazdasági növekedés üteme és a válságokra adott reakciók tekintetében. Számos empirikus vizsgálat igazolja, hogy a pénzügyi közvetítés fejlettsége elősegíti a gazdasági növekedést és hozzájárulhat a jövedelmi egyenlőtlenségek mérsékléséhez (Beck et al., 2008). Hosszú távú elemzések stabil kapcsolatot mutatnak a reálgazdasági hitelek és a nominális GDP alakulása között (Ryan – Collins et al., 2016). Az európai gazdaságokban, különösen az euróövezetben, a kis- és középvállalkozások számára nyújtott hitelek meghatározó szerepet játszanak a gazdasági növekedésben. A nem pénzügyi vállalatok finanszírozásának bővülése közvetlenül ösztönzi a beruházásokat és a vállalati teljesítményt, ugyanakkor a hatások erősen függenek az adott ország pénzügyi és intézményi környezetétől (Tondl, 2016; Vasilyeva et al., 2021). Empirikus kutatások azt mutatják, hogy Magyarországon, Csehországban és Lengyelországban az externális finanszírozáshoz való hozzáférés kulcsszerepet játszik a vállalatok növekedésében, különösen akkor, ha a belső források nem elegendőek. A hitelkínálat bővítése így ösztönözheti a gazdasági növekedést, ugyanakkor az országonként eltérő intézményi feltételek jelentősen befolyásolják e hatások érvényesülését (Lee, 2023).

Összességében a szakirodalom alapján megállapítható, hogy a V4 országok esetében a policentrikusság mértéke továbbra is korlátozott és törékeny. Bár a szakpolitikai dokumentumok és stratégiai célok egy policentrikusabb térszerkezet irányába mutatnak, a tényleges gazdasági teljesítmény és a vállalati aktivitás térbeli eloszlása továbbra is erősen centralizált. Ez indokolja a vállalati árbevétel, az eszközállomány és a hitelállomány térbeli vizsgálatát, valamint a fővárosi és nem fővárosi városok közötti különbségek empirikus elemzését a következő fejezetekben.

3. MÓDSZERTAN

A vizsgálat célja a V4 országok közép- és nagyvállalati szegmensének elemzése volt, különös tekintettel a jelentős gazdasági súlyt képviselő vállalatokra és térbeli koncentrációjuk időbeli változására. A vállalati szintű adatok a vizsgált négy országra az EMIS adatbázisból kerültek kinyerésre, teljes körűen azon cégek vonatkozásában, melyek 10 millió eurónál nagyobb árbevétellel rendelkeznek. A 10 millió eurós árbevételi küszöb alkalmazása összhangban áll az Európai Bizottság által meghatározott kisvállalati kategória felső határával (European Commission, 2020). E határérték felett a vállalatok már a 2013/34/EU irányelv szerinti részletes éves pénzügyi kimutatást kötelesek készíteni, amely tartalmazza a köte-

lezettség- és hitelállomány részletezését is. Az Eurostat (2019) adatai alapján az EU-ban a középvállalatok (50-249 fő, 10 millió eurónál nagyobb árbevétel) és a nagyvállalatok (≥ 250 fő, 50 millió eurónál nagyobb árbevétel) a vállalkozások számának mindössze 1,1 %-át képviselik, ugyanakkor a foglalkoztatás 51,6 %-át és a hozzáadott érték 64,7 %-át biztosítják. Ez alátámasztja, hogy a 10 millió eurós árbevételi határértékkel kiválasztott vállalati kör a gazdasági teljesítmény és a munkaerőpiac meghatározó szereplőit fedi le.

A vizsgálat 2019 és 2023 összehasonlítására épül. A négy ország esetében az EMIS (EMIS, 2025) adatbázisból összesen 15 238 vállalati adat került legyűjtésre. A mintavételi arány a közép- és nagyvállalati állományhoz viszonyítva jelentős: a 2023-as Eurostat-adatok szerint a V4 országokban összesen 37 664 vállalat tartozott ebbe a kategóriába. Az 1. táblázat részletesen bemutatja a mintavételbe bevont vállalatok számát és a mintavételi arányt országonként.

1. táblázat: Mintavételi arányok alakulása a vizsgált országokban
Table 1: Sampling Ratios in the Analysed Countries

	CZ	HU	PL	SK	Összesen
Emis vizsgálatba bevont vállalatok száma	2 589	2 208	8 861	1 780	15 238
Eurostat vállalati darabszám 2023 (50 fő feletti foglalkoztatottak)	9 276	5 869	19 261	3 260	37 664
Mintavételi arány	27,91%	37,63%	46,00%	54,6%	40,46%

*Forrás: saját szerkesztés az EMIS vállalati adatbázis és az Eurostat adatai alapján.
Source: own editing based on EMIS company database and Eurostat data.*

A tanulmány a vállalati teljesítmény térbeli eloszlását városi szinten vizsgálja, az árbevétel, az eszközállomány és a hitelállomány mutatóinak összevetésével. Az elemzés a 2023. évi állapotkép mellett a 2019. és 2023. évi adatok összehasonlítására is kiterjed, így a fővárosi koncentráció és a regionális központok gazdasági súlyának változása is nyomon követhető. A vizsgálatba országonként a fővárosok, a megyeszékhelyek, Lengyelország esetében pedig – az eltérő közigazgatási struktúrához igazodva – a járási jogú városok kerültek bevonásra. Ennek eredményeként a városi szintű elemzés összesen 56 várost foglal magában, amelyekhez a vállalati minta 7 184 cége kapcsolódik. A városok ilyen módon történő kiválasztása biztosítja, hogy az elemzés a nemzeti városhálózatok gazdaságilag legrelevánsabb csomópontjaira fókuszáljon, és alkalmas legyen a fővárosi koncentráció, valamint a policentrikus szerkezet empirikus vizsgálatára.

Az eredmények bemutatása ábrák, táblázatos és térképi formában történik, amely lehetővé teszi a regionális eltérések vizuálisan is jól értelmezhető ábrázolását. A térképes megjelenítés a földrajzi különbségek azonosítását támogatja, míg a táblázatos forma a részletes összehasonlítást teszi lehetővé. E kettős megközelítés segíti a régiók közötti vállalati árbevétel, eszközállomány és hitelállomány térbeli mintázatainak strukturált értelmezését.

4. EREDMÉNYEK

4.1. Fővárosi koncentráció

A fővárosi koncentrációt bemutató 2. táblázat alapján a V4 országok mindegyikében jelentős a fővárosi dominancia, ugyanakkor annak mértéke és 2019–2023 közötti alakulása országonként érdemben eltér. A 2023. évi adatok és a változásmutatók egyaránt azt jelzik, hogy a nemzeti gazdasági teljesítmény és a vállalati erőforrások jelentős része továbbra is a fővárosi térségekhez kötődik, de a koncentráció erősödése nem azonos módon ment végbe a vizsgált országokban.

Magyarország esetében Budapest dominanciája továbbra is kiemelkedő. A főváros 2023-ban a vizsgált vállalatok árbevételének 53,97%-át, hitelállományának 53,77%-át, összes eszközállományának pedig 83,32%-át koncentrált. A 2019–2023 közötti változások alapján az árbevételi és különösen az eszközkoncentráció tovább erősödött, miközben a hitelállomány fővárosi részesedése mérséklődött. Ez arra utal, hogy Budapest gazdasági súlya továbbra is meghatározó, és különösen a nagyobb tőkeigényű, eszközigenyes vállalati funkciók térbeli leköttődése maradt erősen fővárosközpontú. A magyar mintázat összességében továbbra is kifejezetten monocentrikus gazdasági térszerkezetet jelez, ami összhangban áll a magyar városhálózat erősen centralizált jellegét hangsúlyozó értelmezésekkel (Rechnitzer, 2019).

Csehországban és Szlovákiában a fővárosi dominancia szintén jelentős, de mérsékeltőbb, mint Magyarországon. Prága 2023-ban az árbevétel 42,46%-át, a hitelállomány 62,76%-át és az összes eszköz 75,96%-át koncentrált, míg Pozsony esetében ugyanezek az arányok 40,82%, 42,05% és 64,71% voltak. Mindkét országban az figyelhető meg, hogy a hitel- és eszközállomány koncentrációja meghaladja az árbevételi koncentráció szintjét, különösen Prága esetében, ami arra utal, hogy a pénzügyi közvetítéshez, a vállalati irányításhoz és a tőkeintenzív tevékenységekhez kapcsolódó funkciók különösen erősen kötődnek a fővárosi térségekhez (Karkowska – Pawłowska, 2017). A 2019–2023 közötti változások ugyanakkor nem jeleznek drámai átrendeződést: Prága részesedése csak mérsékelten nőtt, míg Pozsony esetében az árbevételi és eszközkoncentráció kis mértékben erősödött. Ez arra utal, hogy Csehországban és Szlovákiában a fővárosi dominancia stabil, de nem mutat olyan erőteljes koncentrációnövekedést, mint a magyar, illetve különösen a lengyel esetben.

Lengyelország eltérő képet mutat a többi vizsgált országhoz képest. Varsó 2023-ban az árbevétel 26,10%-át koncentrált, ami jóval alacsonyabb, mint Budapest, Prága vagy Pozsony megfelelő aránya. Ugyanakkor a hitelállomány (45,72%) és az összes eszközállomány (51,93%) fővárosi koncentrációja már lényegesen magasabb. A legfontosabb eredmény azonban az, hogy 2019 és 2023 között éppen Varsó esetében figyelhető meg a legerőteljesebb koncentrációnövekedés: az árbevételi részesedés 7,51, a hitelállományé 26,52, az összes eszközé pedig 14,04 százalékponttal emelkedett. Ez azt jelzi, hogy miközben a lengyel városhálózat 2023-as állapotképe továbbra is kiegyensúlyozottabb, többközpontúbb szerkezetre utal (ESPON Programme, 2012), a vállalati pénzügyi és irányítási funkciók koncentrációja a vizsgált időszakban egyértelműen Varsó javára erősödött.

Összességében a fővárosi koncentrációs mutatók azt jelzik, hogy a V4 országok város-hálózatai eltérő mértékben közelítenek a policentrikus fejlődés elméleti modelljéhez. Magyarország továbbra is erősen monocentrikus szerkezetet mutat, Csehország és Szlovákia köztes helyzetet képvisel, míg Lengyelországban a 2023-as állapotkép kiegyensúlyozottabb szerkezetre utal, de a 2019–2023 közötti elmozdulás egyértelműen a varsói koncentráció erősödését jelzi.

2. táblázat: A fővárosok vállalati koncentrációja és pénzügyi súlya a vizsgált országokban 2023-ban, valamint annak 2019-hez viszonyított változása

Table 2: Corporate Concentration and Financial Weight of Capital Cities in the Analysed Countries in 2023 and their Change Relative to 2019

Városok	Cégek száma	Árbevétel aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (szp.)	Hitelállomány aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (szp.)	Összes eszköz aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (szp.)
Prága	777	42,46%	1,20%	62,76%	1,03%	75,96%	2,57%
Budapest	904	53,97%	4,43%	53,77%	-2,44%	83,32%	4,52%
Varsó	1842	26,10%	7,51%	45,72%	26,52%	51,93%	14,04%
Pozsony	567	40,82%	2,15%	42,05%	1,22%	64,71%	2,20%
Városok	Cégek száma	Árbevétel aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (százalékpont)	Hitelállomány aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (százalékpont)	Összes eszköz aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (százalékpont)
Prága	777	42,46%	1,20%	62,76%	1,03%	75,96%	2,57%
Budapest	904	53,97%	4,43%	53,77%	-2,44%	83,32%	4,52%
Varsó	1842	26,10%	7,51%	45,72%	26,52%	51,93%	14,04%
Pozsony	567	40,82%	2,15%	42,05%	1,22%	64,71%	2,20%

Forrás: saját szerkesztés az EMIS vállalati adatbázis alapján.

Source: own editing based on EMIS company database.

Megjegyzés: a változás értékei a 2019. és 2023. évi arányok közötti eltérést mutatják százalékpontban; félkövérrel az abszolút értékben 2 százalékpontot meghaladó változások szerepelnek.

Note: change values indicate the difference between the 2019 and 2023 shares in percentage points; values exceeding 2 percentage points in absolute terms are highlighted in bold.

4.2. A vizsgált városok gazdasági súlya országonként

A fővárosi koncentráció bemutatását követően a városi szintű elemzés célja annak feltárása, hogy a fővárosokon túl mely regionális központok milyen mértékben és milyen szervezetben járulnak hozzá a nemzeti gazdasági teljesítményhez. A vizsgált városok gazdasági súlyának országonkénti bemutatása az árbevétel, az összes eszköz és a hitelállomány alapján, ötvözi a térképi megjelenítést és a városi rangsorokat bemutató táblázatos elemzést.

A városi szintű elemzésbe bevont 56 városhoz a teljes, 15 238 vállalatot tartalmazó EMIS-minta 7 184 eleme kapcsolódik. Az országonkénti megoszlást a 3. táblázat mutatja be. Az adatok arra utalnak, hogy a jelentős gazdasági súlyt képviselő vállalatok térbeli elhelyezkedése eltérő mértékben kötődik a fővárosi és nagyvárosi csomópontokhoz, ami a főváros-vidék, illetve a nagyváros-egyéb települések közötti dualitás értelmezéséhez is fontos szempont. Ez a mintázat összhangban áll azokkal a vállalati földrajzi megközelítésekkel, amelyek szerint a nagyobb cégek koncentrációja erősebben kötődik a városi térségekhez, különösen a fővárosokhoz és azok agglomerációihoz (Berkes et al., 2025). Az országok közül ugyanakkor Magyarországon a legerősebb ez a koncentráció.

3. táblázat: A vizsgálatba bevont városokhoz kapcsolódó vállalatok aránya az EMIS-mintában országonként

Table 3: Share of Companies Located in the Analysed Cities within the EMIS Sample by Country

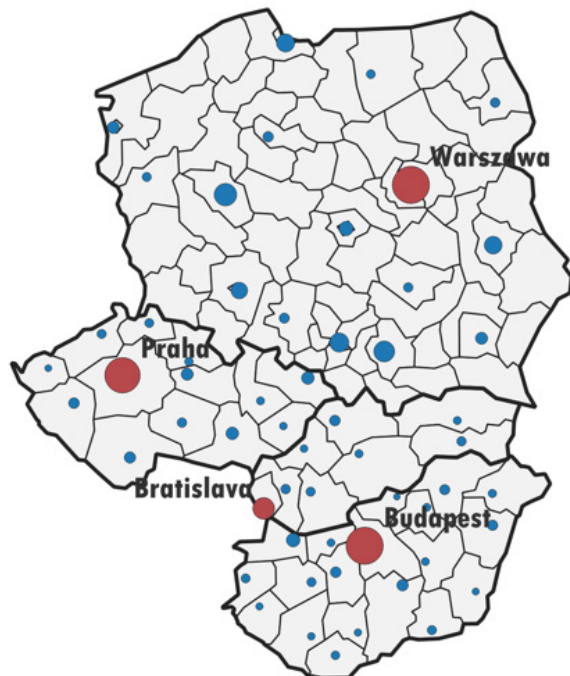
	CZ	HU	PL	SK	Összesen
Emis vizsgálatba bevont vállalatok száma	2 589	2 208	8 861	1 780	15 238
A vizsgálatba bevont városokban működő vállalatok száma	1 246	1 347	3 706	885	7 184
Arány (%)	48,13%	61,01%	41,82%	49,72%	47,15%

Forrás: saját szerkesztés az EMIS vállalati adatbázis alapján.

Source: own editing based on EMIS company database.

Az 1. ábra a Visegrádi országok vizsgált városainak gazdasági súlyát mutatja be az összesített árbevétel 2023. évi térbeli eloszlásán keresztül. A városok körszimbólumokkal jelennek meg, amelyek mérete az adott város relatív árbevételi nagyságát jelzi. A térképi ábrázolás célja a gazdasági koncentráció és a városhierarchia térbeli mintázatainak szemléltetése.

1. ábra: A V4 országok vizsgált városainak árbevétel szerinti térbeli megoszlása 2023-ban
 Figure 1: Spatial Distribution of the Analysed Cities in the V4 Countries by Corporate Revenue in 2023

Forrás: saját szerkesztés az EMIS vállalati adatbázis alapján QGIS 3.40.13 felhasználásával.

Source: own editing based on EMIS company database data, using QGIS 3.40.13.

Megjegyzés: a fővárosok piros, a többi vizsgált város kék színnel szerepel; a körök mérete az adott város 2023. évi összesített árbevételének nagyságát tükrözi. A térkép elsődleges célja a térbeli koncentráció és a városhierarchia vizuális szemléltetése, míg a pontos értékeket a kapcsolódó táblázatok tartalmazzák.

Note: capital cities are marked in red, while the other analysed cities are shown in blue; circle size reflects the total corporate revenue of each city in 2023. The primary purpose of the map is to visualize spatial concentration and urban hierarchy, while the exact values are provided in the corresponding tables.

A térképen jól kirajzolódik a fővárosok kiemelkedő gazdasági szerepe, amelyek 2023-ban a nemzeti gazdaságok legfontosabb csomópontjaiként jelennek meg. A gazdasági teljesítmény térbeli koncentrációja ugyanakkor országonként eltérő mértékű: míg Magyarország és Csehország esetében a fővárosi túlsúly markáns, addig Lengyelországban több regionális központ is érzékelhető gazdasági súlyt képvisel. A térképen megjelenő mintázatok vizuálisan is alátámasztják a V4 térség városhálózatainak eltérő policentrrikussági fokát.

A 4. táblázatban bemutatott cseh városi rangsor alapján Prága gazdasági dominanciája egyértelműen kirajzolódik. A főváros kiemelkedő árbevételi, eszköz- és hitelállományi részesedését követően az értékek meredeken csökkennek: a következő legjelentősebb városok, Ostrava és Brno, már lényegesen kisebb gazdasági súllyal rendelkeznek. A rangsor további elemeinél a városok részesedése fokozatosan mérséklődik, ami erősen hierarchikus városhá-

lózatra utal. Ez a mintázat összhangban áll azokkal a szakirodalmi megállapításokkal, amelyek szerint a cseh városhálózatban Prága globális és nemzeti gazdasági integrációja messze meghaladja a többi nagyvárosét, miközben a regionális központok szerepe elsősorban kiegészítő jellegű marad (Sýkora et al., 2009). A cseh eset így olyan mérsékelt policentrikus szerkezetet jelez, amelyben több regionális központ ugyan azonosítható, de ezek egyike sem képez valódi ellenpólust a fővárossal szemben.

4. táblázat: A vizsgált városok gazdasági súlya Csehországban 2023-ban, valamint annak 2019-hez viszonyított változása

Table 4: Economic Weight of the Analysed Cities in Czechia in 2023 and their Change Relative to 2019

Városok	Cégek száma	Árbevétel aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (szp.)	Hitelállomány aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (szp.)	Összes eszköz aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (szp.)
Prága	777	42,46%	1,20%	62,76%	1,03%	75,96%	2,57%
Ostrava	85	3,00%	0,05%	1,63%	-0,34%	0,89%	-0,14%
Brno	141	2,96%	-0,25%	2,13%	0,45%	1,61%	-0,22%
Pardubice	30	2,62%	-0,56%	1,62%	-0,46%	0,71%	-0,08%
České Budějovice	33	2,06%	-0,02%	0,54%	0,09%	0,73%	-0,14%
Plzeň	46	1,65%	-0,14%	0,95%	-0,33%	0,87%	-0,02%
Jihlava	13	1,00%	-0,06%	0,34%	0,26%	0,22%	-0,03%
Ústí nad Labem	16	0,80%	0,03%	4,80%	1,53%	0,80%	-0,11%
Liberec	22	0,74%	-0,05%	0,25%	0,09%	0,34%	-0,02%
Hradec Králové	32	0,55%	0,05%	0,18%	-0,11%	0,71%	-0,11%
Olomouc	28	0,37%	-0,02%	0,20%	0,01%	0,13%	-0,02%
Zlín	19	0,23%	0,00%	0,13%	-0,14%	0,13%	-0,03%
Karlovy Vary	4	0,07%	0,00%	0,03%	0,02%	0,04%	-0,01%
Vizsgált városok összesen	1 246	58,51%	0,22%	75,57%	2,11%	83,13%	1,64%

Forrás: saját szerkesztés az EMIS vállalati adatbázis alapján.

Source: own editing based on EMIS company database.

Megjegyzés: a változás értékei a 2019. és 2023. évi arányok közötti eltérést mutatják százalékpontban; félkövérrel az abszolút értékben 2 százalékpontot meghaladó változások szerepelnek.

Note: change values indicate the difference between the 2019 and 2023 shares in percentage points; values exceeding 2 percentage points in absolute terms are highlighted in bold.

A magyar városi rangsort bemutató 5. táblázat rendkívül erős fővárosi dominanciát jelez. Budapest 2023-ban a vizsgált városok árbevételének 53,97%-át, hitelállományának 53,77%-át, összes eszközállományának pedig 83,32%-át koncentrált, ami egyértelműen a hazai városhálózat erősen monocentrikus jellegére utal. A fővárost követő városok gazdasági súlya ettől jelentősen elmarad: a legfontosabb vidéki központok közül Győr árbevételi részesedése 4,39%, Kecskemété 2,42%, Székesfehérváré 1,90%, Debrecené pedig 1,71%. Ez azt mutatja, hogy a fővároson kívül nem azonosítható olyan regionális központ, amely a nemzeti gazdasági teljesítményben Budapesthez mérhető ellenpólust képezne.

A városi rangsor további elemeinél a gazdasági súly gyorsan elaprózódik, ami meredek városhierarchiára utal. A nem fővárosi városok közül egyes esetekben csak egy-egy mutatóban jelenik meg erősebb pozíció: Kecskemét hitelállományi részesedése például 4,53%, Debrecen pedig a hitelállomány és az eszközállomány alapján is valamivel hangsúlyosabb szerepet mutat, mint az árbevételi mutató alapján. Ezek az eltérések ugyanakkor nem változtatnak azon, hogy a magyar gazdasági térszerkezetet továbbra is Budapest túlsúlya határozza meg.

A 2019–2023 közötti változások sem utalnak érdemi szerkezeti átrendeződésre. Budapest árbevételi és eszközállományi részesedése tovább nőtt, miközben hitelállományi részesedése mérséklődött. A vidéki nagyvárosok többségénél csak kismértékű elmozdulás figyelhető meg, ami arra utal, hogy a magyar városhálózat alapvető szerkezete a vizsgált időszakban nem vált kiegyensúlyozottabbá. A vizsgált városok összesített részesedése ezt szintén megerősíti: 2023-ban a városi kör az árbevétel 71,83%-át, a hitelállomány 67,54%-át és az összes eszköz 90,35%-át koncentrált. Összességében a magyar minta továbbra is erősen Budapest-központú gazdasági térszerkezetet mutat, ami összhangban áll a hazai városhálózat monocentrikus jellegét hangsúlyozó értelmezésekkel (Rechnitzer, 2019; Somlyódy Péter, 2023).

5. táblázat: A vizsgált városok gazdasági súlya Magyarországon 2023-ban, valamint annak 2019-hez viszonyított változása

Table 5: Economic Weight of the Analysed Cities in Hungary in 2023 and their Change Relative to 2019

Városok	Cégek száma	Árbevétel aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (szp.)	Hitelállomány aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (szp.)	Összes eszköz aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (szp.)
Budapest	904	53,97%	4,43%	53,77%	-2,44%	83,32%	4,52%
Győr	49	4,39%	-0,99%	1,19%	-0,19%	1,73%	-1,71%
Kecskemét	40	2,42%	-0,07%	4,53%	0,14%	0,58%	-0,06%
Székesfehérvár	40	1,90%	-0,48%	0,85%	-0,24%	0,75%	-0,35%
Debrecen	52	1,71%	0,10%	2,70%	0,84%	1,32%	-0,19%
Miskolc	34	1,53%	0,24%	0,63%	-0,13%	0,51%	-0,02%
Szeged	39	0,97%	0,09%	0,72%	-0,12%	0,42%	-0,05%
Veszprém	16	0,93%	-0,02%	0,09%	-0,08%	0,29%	-0,07%
Szombathely	20	0,84%	-0,34%	0,58%	-0,57%	0,27%	-0,17%
Pécs	29	0,69%	0,20%	0,19%	-0,18%	0,21%	-0,02%
Nyíregyháza	35	0,54%	-0,06%	0,67%	-0,10%	0,31%	0,00%
Eger	10	0,41%	0,07%	0,12%	-0,01%	0,08%	-0,02%
Szolnok	18	0,37%	0,00%	0,24%	-0,16%	0,11%	-0,01%
Tatabánya	12	0,36%	-0,02%	0,13%	-0,09%	0,18%	-0,04%
Kaposvár	12	0,25%	0,00%	0,48%	0,11%	0,07%	-0,01%
Szekszárd	10	0,21%	-0,03%	0,25%	-0,13%	0,07%	-0,01%
Zalaegerszeg	12	0,19%	-0,03%	0,14%	-0,03%	0,06%	0,00%
Békéscsaba	12	0,12%	-0,01%	0,24%	-0,08%	0,05%	-0,01%
Salgótarján	3	0,03%	0,00%	0,01%	-0,05%	0,01%	-0,01%
Vizsgált városok összesen	1 347	71,83%	3,08%	67,54%	-3,53%	90,35%	1,76%

Forrás: saját szerkesztés az EMIS vállalati adatbázis alapján.

Source: own editing based on EMIS company database.

Megjegyzés: a változás értékei a 2019. és 2023. évi arányok közötti eltérést mutatják százalékpontban; félkövérrrel az abszolút értékben 2 százalékpontot meghaladó változások szerepelnek.

Note: change values indicate the difference between the 2019 and 2023 shares in percentage points; values exceeding 2 percentage points in absolute terms are highlighted in bold.

A lengyel városi rangsort bemutató 6. táblázat a többi vizsgált országhoz képest kiegyensúlyozottabb szerkezetet mutat, ugyanakkor a 2019–2023 közötti változások alapján a fővárosi koncentráció erősödése is jól látható. Varsó 2023-ban az árbevétel 26,10%-át, a hitelállomány 45,72%-át, az összes eszközállomány 51,93%-át koncentrált. Ez önmagában is erős fővárosi szerepre utal, ugyanakkor az árbevételi arány továbbra is jóval alacsonyabb, mint Budapest, Prága vagy Pozsony esetében. A 2023-as állapotkép tehát még mindig arra utal, hogy a lengyel városhálózatban több regionális központ is érzékelhető gazdasági súlyt képvisel, ami összhangban áll a lengyel településhálózat policentrikusabb jellegét hangsúlyozó megközelítésekkel (ESPON Programme, 2012; Bocheński, 2023).

A fővárost követő városok rangsora ezt a kiegyensúlyozottabb szerkezetet tovább erősíti. Poznań, Kraków, Katowice, Gdańsk, Lublin és Wrocław egyaránt érzékelhető gazdasági súllyal rendelkeznek, miközben a városi rangsor lejtése jóval laposabb, mint a magyar vagy a cseh esetben. A nem fővárosi városok közül Poznań a hitelállomány alapján is erősebb pozíciót mutat, Katowice pedig különösen az összes eszközállomány tekintetében emelkedik ki. Ez arra utal, hogy a lengyel városhálózatban több regionális központ is képes önálló gazdasági szerepkört betölteni. Ugyanakkor a regionális rendszerek változásai nem teljesen azonos irányban zajlanak, vagyis a policentrikus szerkezeten belül is jelentős belső differenciáltság figyelhető meg (Runge, 2023).

Az eredmények legfontosabb tanulsága azonban a változásmutatókban látható. Varsó részesedése 2019 és 2023 között az árbevétel esetében 7,51, a hitelállomány esetében 26,52, az összes eszközállomány esetében pedig 14,04 százalékponttal nőtt, ami messze a legerőteljesebb elmozdulás a vizsgált országok fővárosai közül. A nem fővárosi városok többségénél ehhez képest mérsékelt növekedés vagy csak csekély változás figyelhető meg. Ez arra utal, hogy miközben a lengyel városhálózat morfológiai értelemben továbbra is policentrikusabb képet mutat, a vállalati pénzügyi és irányítási funkciók koncentrációja a vizsgált időszakban egyértelműen Varsó javára erősödött. Az eredmény összhangban áll azokkal a vizsgálatokkal, amelyek a lengyel településhálózat policentrikus szerkezete mellett a regionális központok eltérő térszervező erejére, valamint a nagyvárosi térségek belső, poliszubcentrikus átalakulására hívják fel a figyelmet (Gibas – Heffner, 2025; Kebza, 2024).

A vizsgált városok összesített arányai szintén ezt az ambivalens képet erősítik. A lengyel városi kör 2023-ban az árbevétel 48,91%-át, a hitelállomány 69,78%-át és az összes eszköz 71,57%-át koncentrált, miközben a 2019-hez viszonyított növekedés mindhárom mutató esetében jelentős volt. Összességében a lengyel minta a 2023-as állapotkép alapján továbbra is a V4 térség legkiegyensúlyozottabb városhálózati szerkezetét mutatja, a változási dinamika azonban azt jelzi, hogy a vállalati és pénzügyi koncentráció erősödése egyre inkább Varsó felé tolódik.

6. táblázat: A vizsgált városok gazdasági súlya Lengyelországban 2023-ban, valamint annak 2019-bez viszonyított változása

Table 6: Economic Weight of the Analysed Cities in Poland in 2023 and Their Change Relative to 2019

Városok	Cégek száma	Árbevétel aránya 2023 (%)	Változás 2019-2023 (szp.)	Hitelállomány aránya 2023 (%)	Változás 2019-2023 (szp.)	Összes eszköz aránya 2023 (%)	Változás 2019-2023 (szp.)
Varsó	1842	26,10%	7,51%	45,72%	26,52%	51,93%	14,04%
Poznań	246	4,48%	1,80%	5,11%	3,80%	3,34%	0,46%
Kraków	309	3,70%	2,10%	3,64%	0,51%	2,31%	0,80%
Katowice	155	2,95%	1,85%	3,62%	2,17%	5,61%	2,04%
Gdańsk	182	2,59%	1,37%	3,59%	0,46%	2,02%	0,70%
Lublin	84	2,43%	1,67%	2,60%	1,83%	2,05%	0,73%
Wrocław	259	2,01%	1,14%	1,95%	0,03%	1,56%	0,43%
Łódź	154	1,31%	0,68%	0,93%	0,42%	0,67%	0,18%
Szczecin	106	0,76%	0,45%	0,51%	-0,04%	0,53%	0,13%
Rzeszów	74	0,75%	0,39%	0,76%	0,55%	0,57%	0,15%
Bydgoszcz	78	0,44%	0,25%	0,33%	-1,84%	0,27%	0,09%
Opole	42	0,38%	0,22%	0,10%	-10,24%	0,14%	0,06%
Białystok	63	0,29%	0,16%	0,12%	-0,19%	0,13%	0,04%
Kielce	41	0,28%	0,12%	0,66%	0,46%	0,26%	0,06%
Gorzów Wielkopolski	31	0,22%	0,09%	0,03%	-0,14%	0,09%	0,02%
Olsztyn	40	0,20%	0,10%	0,12%	0,00%	0,08%	0,02%
Vizsgált városok összesen	3 706	48,91%	19,90%	69,78%	24,31%	71,57%	19,94%

Forrás: saját szerkesztés az EMIS vállalati adatbázis alapján.

Source: own editing based on EMIS company database.

Megjegyzés: a változás értékei a 2019. és 2023. évi arányok közötti eltérést mutatják százalékpontban; félkövérrel az abszolút értékben 2 százalékpontot meghaladó változások szerepelnek.

Note: change values indicate the difference between the 2019 and 2023 shares in percentage points; values exceeding 2 percentage points in absolute terms are highlighted in bold.

A szlovák városi rangsort bemutató 7. táblázat Pozsony meghatározó szerepét mutatja, ugyanakkor a városhálózat szerkezete kevésbé szélsőséges, mint Magyarországon. Pozsony 2023-ban az árbevétel 40,82%-át, a hitelállomány 42,05%-át és az összes eszközállomány 64,71%-át koncentrált. Ez jelentős fővárosi súlyra utal, különösen az eszközállomány tekintetében, ugyanakkor a főváros dominanciája nem olyan kizárólagos, mint Budapest esetében. A 2019–2023 közötti változások alapján Pozsony részesedése mérsékelten nőtt,

ami arra utal, hogy a fővárosi szerepkör a vizsgált időszakban inkább stabilan erősödött, mintsem ugrásszerűen átrendeződött volna.

A fővárost követően több regionális központ is mérhető gazdasági súllyal jelenik meg a rangsorban. Žilina, Trnava, Košice és Nitra az árbevétel és a hitelállomány alapján egyaránt érzékelhető szerepet játszanak, bár egyikük sem közelíti meg Pozsony gazdasági teljesítményét. A városhálózat szerkezete ezért mérsékelt hierarchikus: a fővárosi dominancia mellett korlátozott, de jól azonosítható regionális ellensúlyok is jelen vannak. Ez a mintázat összhangban áll azokkal az értelmezésekkel, amelyek a szlovák városhálózat átmeneti helyzetét hangsúlyozzák, vagyis a főváros erős központi szerepe mellett több másodlagos központ fennmaradását is jelzik (Sýkora et al., 2009).

A változásmutatók alapján a szlovák városhálózati szerkezet 2019 és 2023 között nem rendeződött át jelentősen. A legtöbb nem fővárosi város esetében csak kis mértékű pozitív vagy negatív elmozdulás figyelhető meg, ami arra utal, hogy a regionális központok pozíciója alapvetően stabil maradt. A vizsgált városok összesített részesedése szerint 2023-ban a szlovák városi kör az árbevétel 56,90%-át, a hitelállomány 56,52%-át és az összes eszköz 73,94%-át koncentrált, ami azt jelzi, hogy a gazdasági és pénzügyi erőforrások meghatározó része továbbra is a vizsgált nagyvárosi körhöz kötődik. Összességében a szlovák minta mérsékelt policentrikus, de egyértelműen fővárosvezérelt szerkezetet mutat.

7. táblázat: A vizsgált városok gazdasági súlya Szlovákiában, valamint annak 2019-hez viszonyított változása

Table 7: Economic Weight of the Analysed Cities in Slovakia in 2023 and Their Change Relative to 2019

Városok	Cégek száma	Árbevétel aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (szp.)	Hitelállomány aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (szp.)	Összes eszköz aránya 2023 (%)	Változás 2019–2023 (szp.)
Pozsony	567	40,82%	2,15%	42,05%	1,22%	64,71%	2,20%
Žilina	64	4,82%	0,47%	3,17%	-1,25%	1,81%	-0,10%
Trnava	43	3,05%	0,09%	3,12%	-0,15%	1,24%	-0,22%
Košice	64	2,71%	-0,01%	2,49%	-0,07%	1,63%	0,10%
Nitra	59	2,47%	-0,08%	2,38%	0,00%	1,53%	-0,23%
Banská Bystrica	35	1,27%	-0,10%	1,93%	-0,50%	1,94%	-0,41%
Prešov	28	1,06%	-0,11%	0,90%	0,43%	0,51%	0,01%
Trenčín	25	0,70%	-0,03%	0,49%	-0,27%	0,56%	-0,05%
Vizsgált városok összesen	885	56,90%	2,39%	56,52%	-0,59%	73,94%	1,30%

Forrás: saját szerkesztés az EMIS vállalati adatbázis alapján.

Source: own editing based on EMIS company database.

Megjegyzés: a változás értékei a 2019. és 2023. évi arányok közötti eltérést mutatják százalékpontban; félkövérrel az abszolút értékben 2 százalékpontot meghaladó változások szerepelnek.

Note: change values indicate the difference between the 2019 and 2023 shares in percentage points; values exceeding 2 percentage points in absolute terms are highlighted in bold.

Összességében az országonként bemutatott városi rangsorok megerősítik, hogy a V4 országok városhálózatai eltérő mértékben felelnek meg a policentrikus fejlődés elméleti elvárásainak. Lengyelország esetében a több erős regionális központ jelenléte egy kiegyensúlyozottabb, policentrikusabb szerkezetet eredményez, ugyanakkor a 2019–2023 közötti változások Varsó koncentrációjának erősödését jelzik. Ezzel szemben Magyarországon a gazdasági teljesítmény rendkívül erősen egyetlen központhoz kötődik, Csehország és Szlovákia e két pólus között helyezkedik el, eltérő hangsúlyokkal és belső városhálózati sajátosságokkal. A városi rangsorok így empirikusan is alátámasztják a szakirodalomban bemutatott térszerkezeti különbségeket, és szoros kapcsolatot teremtenek a fővárosi koncentráció, a városhierarchia és a policentrikus fejlődés elméleti kerete között.

5. ÖSSZEGZÉS

A tanulmány a policentrikus városhálózat fejlődésének elméleti keretében vizsgálta a vállalati gazdasági teljesítmény és a pénzügyi erőforrások térbeli koncentrációját a Visegrádi országokban. Az elemzés arra irányult, hogy a vállalati árbevétel, az összes eszközállomány és a hitelállomány milyen mértékben összpontosul a fővárosokban, illetve milyen gazdasági szerepet töltenek be a regionális központok a nemzeti városhálózatokon belül. A 2023. évi állapotkép mellett a vizsgálat a 2019 és 2023 évi adatok összevetésével azt is feltárta, hogy a fővárosi koncentráció és a regionális központok gazdasági súlya milyen irányban változott a vizsgált időszakban.

Az empirikus eredmények megerősítik, hogy a V4 országok városhálózataiban a fővárosok gazdasági súlya továbbra is meghatározó, ugyanakkor a koncentráció mértéke és dinamikája országonként jelentős eltéréseket mutat. Magyarország esetében a vállalati teljesítmény és különösen az eszközállomány rendkívüli mértékben Budapesthez kötődik, ami továbbra is kifejezetten monocentrikus gazdasági térszerkezetre utal. A regionális központok szerepe korlátozott, és a 2019–2023 közötti változások sem jeleznek olyan áttrendeződést, amely érdemben mérsékelné a főváros dominanciáját. Csehországban és Szlovákiában szintén erős fővárosi koncentráció figyelhető meg, ugyanakkor több regionális központ is stabil gazdasági funkcióval rendelkezik, ami a magyar esetnél kiegyensúlyozottabb városhálózati szerkezetet eredményez. Lengyelország esetében a 2023-as állapotkép továbbra is policentrikusabb mintázatot mutat, mivel Varsó mellett több regionális nagyváros is érzékelhető gazdasági súllyal bír. A 2019–2023 közötti változások ugyanakkor azt jelzik, hogy a vállalati és pénzügyi koncentráció a vizsgált időszakban egyértelműen Varsó javára erősödött.

Az eredmények így megerősítik, hogy a policentrikus fejlődés célkitűzései Kelet-Közép-Európában továbbra is csak részlegesen és országonként eltérő mértékben valósultak meg. A vizsgálat egyúttal arra is rámutat, hogy a településhálózat morfológiai policentrikussága és a vállalati gazdasági koncentráció nem szükségszerűen esik egybe: különösen a lengyel eset mutatja, hogy a kiegyensúlyozottabb városhálózati szerkezet mellett is erősödhet a fővárosi pénzügyi és irányítási koncentráció. A vállalati és pénzügyi erőforrások térbeli koncentrációja tehát továbbra is erős, különösen a fővárosi térségekben, ami korlátozza a kiegyensúlyozottabb városhálózat kialakulását és a területi kohézió erősödését (ESPON Programme, 2012; Faludi, 2006).

A policentrikus területfejlesztési célok érvényesüléséhez ezért nem elegendő a városhierarchia formális újraszabályozása vagy a fejlesztési pólusok kijelölése. Mindez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a fővárosi koncentráció mérséklése önmagában minden esetben kívánatos cél volna, hiszen a fővárosok nemzetközi versenyképességi és hálózatszervező szerepe továbbra is meghatározó. A nagyvállalatok területi elhelyezkedését a kormányzati és szakpolitikai eszközök csak korlátozottan, de nem jelentéktelen mértékben képesek befolyásolni. Ilyen eszköz lehet a beruházásösztönzés területi irányítása, az infrastruktúra, az elérhetőség, és az intézményi környezet fejlesztése, valamint a regionális központok innovációs, felsőoktatási és üzleti szolgáltatási kapacitásainak megerősítése. Szükség van a regionális központok gazdasági, pénzügyi és intézményi megerősítésére, valamint a városok közötti funkcionális kapcsolatok tudatosabb fejlesztésére is, összhangban az európai területpolitikai törekvésekkel és a hazai szakirodalomban megfogalmazott szempontokkal (Somlyódy Péter, 2023, 2024; Rácz, 2023). A befolyásolás lehetséges eszközei közé tartozhat a beruházásösztönzés területi irányítása, az infrastruktúrális és intézményi fejlesztések decentralizálása, valamint a regionális központok innovációs és felsőoktatási kapacitásainak megerősítése.

A kutatás vállalati adatokon alapuló empirikus megközelítése hozzájárul a V4 országok városhálózatának mélyebb megértéséhez, ugyanakkor további kutatási irányt jelenthet a hosszabb idősorok bevonása, valamint a policentrikus fejlődést befolyásoló intézményi, szabályozási és szakpolitikai tényezők részletesebb feltárása.

IRODALOMJEGYZÉK

- Beck, Thorsten – Demirgüç-Kunt, Asli – Maksimovic, Vojislav: *Financing patterns around the world: Are small firms different?*, Journal of Financial Economics, 2008/3, 467–487. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2007.10.005>
- Berkes, Judit – Páthy, Ádám – Egyed, Ildikó – Rácz, Szilárd: *The firm geography of Central and Eastern Europe and the Western Balkans*, Journal of Urban and Regional Analysis, 2025/1, 5–35. <https://doi.org/10.37043/JURA.2025.17.1.1>
- Bocheński, Tadeusz: *Polycentricity of the Settlement System - Example of an Urban Network in Poland*, European Research Studies Journal, 2023/3, 612–623.
- Bourdeau-Lepage, Lise: *Advanced services and city globalization on the Eastern fringe of Europe*, Belgeo, 2007/1, 133–146. <https://doi.org/10.4000/belgeo.11703>
- Brezzi, Monica – Veneri, Paolo: *Assessing Polycentric Urban Systems in the OECD: Country, Regional and Metropolitan Perspectives*, European Planning Studies, 2015/6, 1128–1145. <https://doi.org/10.1080/09654313.2014.905005>
- Derudder, Ben – Taylor, Peter J. – Witlox, Frank – Catalano, Gilda: *Hierarchical tendencies and regional patterns in the world city network: A global urban analysis of 234 cities*, Regional Studies, 2003/9, 875–886. <https://doi.org/10.1080/0034340032000143887>
- Egri Zoltán: *A város- és városrész-tipizálás alapjai Kelet-Közép-Európában*, Tér és Társadalom, 2014/2, 87–104. <https://doi.org/10.17649/TET.28.2.2617>
- Faludi, Andreas: *From European spatial development to territorial cohesion policy*, Regional Studies, 2006/6, 667–678. <https://doi.org/10.1080/00343400600868937>
- Faragó László: *A városokra alapozott területpolitika koncepcionális megalapozása*, Tér és Társadalom, 2006/2, 83–102. <https://doi.org/10.17649/TET.20.2.1055>

- Finka, Maros – Kluvánková, Tatiana: *Managing complexity of urban systems: A polycentric approach*, Land Use Policy, 2015, 602–608. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2014.09.016>
- Gibas, Piotr – Heffner, Krystian: *Regional Centres and Intra-Regional Peripheral Zones in Poland*, Land, 2025/4, 850. <https://doi.org/10.3390/land14040850>
- Hein, Carola: *European spatial development, the polycentric EU capital, and Eastern enlargement*, Comparative European Politics, 2006/4, 253–271. <https://doi.org/10.1057/palgrave.ccp.6110074>
- Hildreth, W. Bartley – Miller, Gerald J.: *Debt and the Local Economy: Problems in Benchmarking Local Government Debt Affordability*, Public Budgeting & Finance, 2003/4, 99–113. <https://doi.org/10.1111/1540-5850.00091>
- Karkowska, Renata – Pawłowska, Małgorzata: *The concentration and bank stability in Central and Eastern European countries*, NBP Working Paper No. 272, Narodowy Bank Polski, Warsaw, 2017. Elérhető: https://static.nbp.pl/publikacje/materialy-i-studia/272_en.pdf (Letöltés ideje: 2026. 06. 06.)
- Kebza, Martin: *The development of polysubcentric network in the context of metropolization: evidence from Poland*, European Planning Studies, 2024/10, 2075–2102, <https://doi.org/10.1080/09654313.2024.2317342>
- Kramar, Hans – Kadi, Justin: *Polycentric city networks in Central-Eastern Europe: Existing concepts and empirical findings*, Geographia Polonica, 2013/3, 183–198. <https://doi.org/10.7163/GPol.2013.18>
- Lee, Mihye: *Determinants of firm-level growth: Lessons from the Czech Republic, Hungary, and Poland*, South East European Journal of Economics and Business, 2023/1, 46–57. <https://doi.org/10.2478/jeb-2023-0004>
- Ministries responsible for regional development of the V4+2 countries: *Common spatial development document of the V4+2 countries*, Budapest, 2010. Elérhető: https://mmr.gov.cz/get-media/e29f36f6-df9d-468a-89e9-01673f5192ea/v4plus2_document_eng_ok.pdf (Letöltés ideje: 2026.06.06.)
- Moldogaziev, Tima T. – Guzman, Tatyana: *Economic Crises, Economic Structure, and State Credit Quality Through-the-Cycle*, Public Budgeting & Finance, 2015/4, 42–66. <https://doi.org/10.1111/pbaf.12075>
- Nemes Nagy József: *Regionális folyamatok, régiók*, in: Perczel György (szerk.): Magyarország társadalmi–gazdasági földrajza, Budapest, 2003, 565–621.
- Rácz Szilárd: *A Nyugat-Balkán policentrikus városhálózatának értelmezése európai kontextusban*, Comitatus, 2023/246, 203–212. <https://doi.org/10.59809/Comitatus.2023.33-246.203>
- Rechnitzer János: *Nagyvárosok a magyar területi politikában és területfejlesztésben a rendszerváltástól napjainkig*, Tér és Társadalom, 2019/1, 3–26. <https://doi.org/10.17649/tet.33.1.3069>
- Runge, Anna: *Changes in regional settlement systems in Poland*, Environmental & Socio-economic Studies, 2023/4, 1–11. <https://doi.org/10.2478/enviro-2023-0019>
- Ryan-Collins, Josh – Werner, Richard A. – Castle, Jennifer: *A half-century diversion of monetary policy? An empirical horse-race to identify the UK variable most likely to deliver the desired nominal GDP growth rate*, Journal of International Financial Markets, Institutions & Money, 2016/43, 158–176. <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2016.03.009>
- Sohn, Christophe – Giffinger, Rudolf: *A Policy Network Approach to Cross-Border Metropolitan Governance: The Cases of Vienna and Bratislava*, European Planning Studies, 2015/6, 1187–1208. <https://doi.org/10.1080/09654313.2014.994089>
- Somlyódy Péter Edit: *A várostérségi és policentrikus szemléletre alapozott településhálózat-fejlesztés érvényessége és érvényesülése Magyarországon*, Comitatus, 2023/246, 171–182. <https://doi.org/10.59809/Comitatus.2023.33-246.171>
- Somlyódy Péter Edit: *Reflexiók nagyvárosaink elszalasztott felzárkózási lehetőségére az elmúlt tíz év tükrében*, Comitatus Önkormányzati Szemle, 2024/250, 209–218. <https://doi.org/10.59809/Comitatus.2024.34-250.209>

- Štefkovičová, Pavla – Koch, Andreas: *Challenging and Interlinking Quality of Life with Social Sustainability in European Cross-Border Suburban Regions: An Empirical Survey in Bratislava-Lower Austria and Burgenland, and Salzburg-Bavaria*, Sustainability, 2022/11, 6602. <https://doi.org/10.3390/su14116602>
- Sýkora, Luděk – Mulíček, Ondřej – Maier, Karel: *City regions and polycentric territorial development: concepts and practice*, Urban Research & Practice, 2009/3, 233–239. <https://doi.org/10.1080/17535060903319095>
- Szabó Dániel Róbert – Pintér Tibor: *A policentrikus területi szerkezet és a kiegyensúlyozott társadalmi-gazdasági struktúra kapcsolata*, Gradus, 2014/2, 224–229.
- Szabó Dániel Róbert – Pintér Tibor: *A policentrikus térstruktúra mint a kiegyensúlyozott társadalmi-gazdasági szerkezet alapja*, Vezetéstudomány, 2015/4, 2–13. <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2015.04.01>
- Szabó Pál: *Kelet-Közép-Európa főbb térszerkezeti jellemzőinek stabilizálódása*, Comitatus, 2024/250, 125–136. <https://doi.org/10.59809/Comitatus.2024.34-250.125>
- Tondl, Gabriele: *Interest rates, corporate lending and growth in the Euro Area*, Department of Economics Working Paper No. 227, Wien, 2016.
- Vasilyeva, Rogneda – Turygin, Oleg – Ie, Olga – Kozlova, Maria: *The impact of lending to non-financial corporations on economic growth*, Proceedings of CBU in Economics and Business, 2021, 2, 111–115. <https://doi.org/10.12955/peb.v2.262>

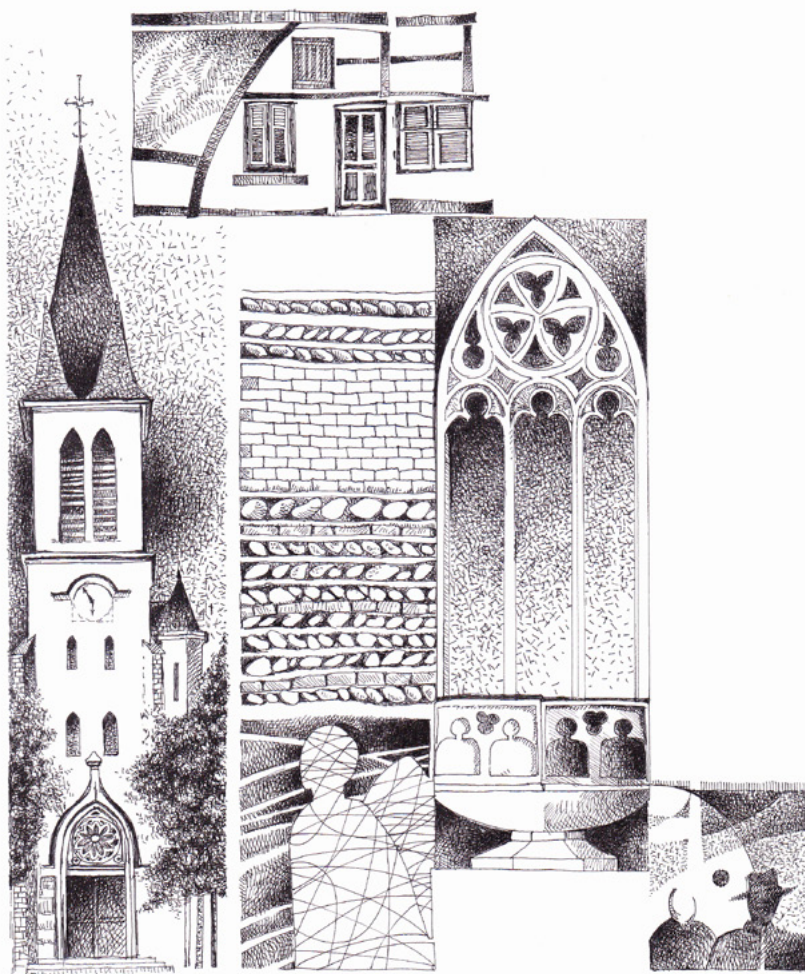
JOGSZABÁLYOK

- European Parliament and the Council: Directive 2013/34/EU of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, Official Journal of the European Union, L 182, 2013.6.29.
- 1/2014. (I. 3.) OGY határozat a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról.

INTERNETES FORRÁSOK

- Common Spatial Development Strategy of the V4+2 Countries: *Common Spatial Development Strategy of the V4+2 Countries*, Institute for Spatial Development, Czech Republic, 2014. Elérhető: <https://www.uur.cz/media/h5umpb1x/common-spatial-development-strategy-of-the-v4-2-countries-21032014.pdf> (Letöltés ideje: 2026.06.06.)
- EMIS: *Emerging Markets Information Service* (adatbázis). Elérhető: <https://www.emis.com> (Letöltés ideje: 2025.06.26.).
- ESDP: *European Spatial Development Perspective: Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 1999. Elérhető: <https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/ESDP.pdf> (Letöltés ideje: 2026.06.06.)
- ESPON EGTC: *Polycentric Territorial Structures and Territorial Cooperation* (ESPON Policy Brief 6), Luxembourg, 2016. Elérhető: https://archive.espon.eu/sites/default/files/attachments/ESPON_policy_brief_polycentricity_071016_FINAL_2.pdf (Letöltés ideje: 2026.06.06.)
- ESPON EGTC: *The territorial dimension of future policies* (ESPON Working Paper), Luxembourg, 2018. Elérhető: https://archive.espon.eu/sites/default/files/attachments/ESPON_Policy_Brief_Territorial_dimension_of_future_policies.pdf (Letöltés ideje: 2026.06.06.)

- ESPON Programme: *POLYCE – Metropolisation and Polycentric Development in Central Europe* (Targeted Analysis 2013/2/12 – Final Report), Luxembourg, 2012. Elérhető: https://archive.espon.eu/sites/default/files/attachments/POLYCE_FINAL_SCIENTIFICREPORT.pdf (Letöltés ideje: 2026.06.06.)
- European Commission: *User guide to the SME Definition*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020. <https://doi.org/10.2873/255862>
- European Union: *Territorial Agenda 2030: A future for all places*, Council of the European Union, Brussels, 2020.
- European Union: *Territorial Agenda of the European Union 2020: Towards an Inclusive, Smart and Sustainable Europe of Diverse Regions*, Council of the European Union, Brussels, 2011. Elérhető: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/what/territorial-cohesion/territorial_agenda_2020.pdf (Letöltés ideje: 2026.06.06.)
- Eurostat: *Structural business statistics overview*. Elérhető: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Structural_business_statistics_overview (Letöltés ideje: 2025.08.25.).
- OECD: *OECD Regional Outlook 2023: The longstanding geography of inequalities*, Paris, 2023. <https://doi.org/10.1787/92cd40a0-en>

•
Jáger István: Montagnati anzix